

NOTAIRES

BERQUIN

NOTARISSEN

Lloyd Georgelaan 11 | 1000 Brussel

www.berquinnotarissen.be

Aangifte van nalatenschap: belangrijke wijzigingen in Vlaanderen

Eric Spruyt, notaris-vennoot Berquin Notarissen cvba, Prof KU Leuven en Fiscale Hogeschool

April 2015

Sinds 1 januari 2015 int het Vlaams Gewest zelf de successierechten, sindsdien herdoopt tot 'erfbelasting'. Er is evenwel meer aan de hand dan een simpele naamwijziging. De spelregels staan in een nieuwe codex. Daarbij zijn er vooral belangrijke wijzigingen voor de aangifte van nalatenschap. De boetes zijn ook fors verhoogd!

Nieuw 'jasje' en nieuwe benaming

De gewesten zijn in ons land al geruime tijd bevoegd voor de successierechten. Ze kunnen zelf de spelregels, de tarieven, verminderingen en vrijstellingen bepalen. De inning daarentegen – in officieel belastingjargon 'de dienst' van de belasting genoemd – gebeurde tot op vandaag door de federale overheid (FOD Financiën). Elk gewest kon vrij beslissen wanneer het de inning zelf wilde organiseren en beheren. Het Vlaams Gewest besliste dit te doen vanaf **1 januari 2015**. De inning gebeurt door VLABEL (Vlaamse Belastingdienst). Daarbij werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om de Vlaamse successierechten onder te brengen in de **bestaande Vlaamse Codex Fiscaliteit**. Die omvat nagenoeg alle gewestbelastingen waarover Vlaanderen bevoegd is. Denk aan de onroerende voorheffing, de belasting op de inverkeerstelling, diverse leegstandsheffingen enz. En sinds kort dus ook de successierechten. Die kregen overigens een nieuwe benaming en werden, naar Nederlands voorbeeld, herdoopt tot '**erfbelasting**'. Aan de tarieven, vrijstellingen (o.a. de Vlaamse vrijstelling voor de gezinswoning die geërfd wordt door de langstlevende partner) en verminderingen veranderde niets. Op andere terreinen zijn er echter wel ingrijpende wijzigingen voor de burger.

Aangifte van nalatenschap

De Vlaamse erfbelasting wordt zoals in het verleden berekend aan de hand van een aangifte van nalatenschap die de erfgenamen zelf moeten opstellen en (tijdig) moeten indienen. Nieuw is dat voortaan in Vlaanderen **verplicht een modelformulier** moet gebruikt te worden. Het nieuwe formulier bevat tal van voorgedrukte rubrieken en vakjes die de burger moet invullen. De aangifte

van nalatenschap heeft nu meer de 'look' van een aangifte in de personenbelasting. Het modelformulier in Nederlandstalige versie vindt u op de website van VLABEL onder de rubriek formulieren (rechts bovenaan) - successierechten (<http://belastingen.vlaanderen.be>). Er geldt een uitzondering voor aangevers van een faciliteitengemeente die een Franstalig formulier mogen aanvragen en indienen. Bij wijze van overgangsmaatregel kon u tot 31 maart 2015 nog de oude (federale) formulieren gebruiken.

De indiening van de aangifte van nalatenschap gebeurt niet langer bij de regionaal bevoegde ontvanger van successie in functie van de woonplaats van de overledene, maar bij één centraal punt: **VLABEL**. De aangifte kan verzonden worden via de link op de website, per e-mail of per post naar het adres: Vlaamse Belastingdienst, Erfbelasting, Vaartstraat 16 in 9300 Aalst.

Belastingverhoging bij laattijdige indiening ... ook al kreeg men uitstel!

De termijn voor indiening van de aangifte van nalatenschap is niet gewijzigd. Deze bedraagt nog altijd, te rekenen vanaf het overlijden: **4 maanden bij overlijden in België**, 5 maanden bij overlijden in een land van de Europese Economische Ruimte (EER, d.i. de 28 lidstaten van de Europese Unie, uitgebreid met IJsland, Liechtenstein en Noorwegen) en 6 maanden bij overlijden buiten de EER.

Ook aan de mogelijkheid om **uitstel** te vragen van indieningstermijn – zoals bij complexe erfenis, moeilijkheden bij het opsporen van activa of erfgenamen - werd niets veranderd. Bij een eenvoudig (lees: niet gemotiveerd) verzoek tot uitstel – dat bij VLABEL aangevraagd moet worden – zal deze laatste in principe een verlenging van 2 maanden toestaan. Verzoeken tot uitstel voor een langere periode zullen gemotiveerd moeten zijn en ook niet automatisch aanvaard worden.

In het verleden werd bij laattijdige aangifte een zeer beperkte **boete** geheven: 25 EUR per maand vertraging en per erfgenaam. Bovendien werd deze boete niet geheven als de aangifte, na bekomen verlenging van aangiftetermijn, binnen de verlengde termijn werd ingediend. De betalingstermijn bleef wel gewoon doorlopen. Eenmaal de betalingstermijn was verstreken, was een nalatigheidsintrest van 7% verschuldigd. Dat kon worden verhinderd door een provisie te storten op de rekening van de ontvanger van successierechten. Men raamde de verschuldigde successierechten zo goed en kwaad als mogelijk en stortte deze alvast op de rekening van de fiscus voor het verstrijken van de betalingstermijn en nog voor men vanwege de fiscus een verzoek tot betaling had ontvangen.

De spelregels op dit vlak zijn grondig overhoop gegooid en de boetes, nu in de vorm van **belastingverhogingen**, zijn fors verhoogd. Als u niet zelf de aangifte opmaakt (en indient), maar een beroep doet op een professional (zoals notaris, belastingsconsulent enz.), kunt u daarom beter deze persoon onmiddellijk na het overlijden contacteren opdat het dossier zo snel als mogelijk zou opgestart kunnen worden. Een tijdige indiening van de aangifte van nalatenschap is meer dan ooit wenselijk gelet op de **zware financiële sancties**.

Want wat is er veranderd ? Drie belangrijke zaken:

- 1) De boete wegens laattijdige indiening is fors verhoogd.
- 2) U bent nu ook boete (weliswaar een lagere dan de normale) verschuldigd indien de aangifte binnen verkregen verlengde termijn wordt ingediend.
- 3) De boetes kunnen niet meer voorkomen worden door een provisie te storten.

Bij laattijdige aangifte is een belastingverhoging verschuldigd volgens volgend barema:

- **5%** bij indiening binnen 5 maanden na het verstrijken van de wettelijke indieningstermijn
- **10%, 15 %, 20 %** bij indiening respectievelijk in de 6de tot de 11 maand, de 12de tot de 17de maand en na de 18de maand na het verstrijken van de wettelijke indieningstermijn

Zelfs als een verlenging van de indieningstermijn door VLABEL is toegestaan en de aangifte netjes binnen de verlengde termijn wordt ingediend, is nog een belastingverhoging verschuldigd, weliswaar aan iets lagere percentages, te weten respectievelijk – in functie van de voormelde termijnen – **1%, 5%, 7,5%** en **10%**. Opgelet: wordt ook de verlengde indieningstermijn niet gerespecteerd, dan worden dezelfde (hogere) belastingverhogingen toegepast die gelden als geen verlenging zou zijn toegestaan (dus 5%, 10%, 15% of 20%).

Zoals al vermeld kunt u niet ontkomen aan de hier besproken belastingverhogingen wegens laatijdige indiening van aangifte door een provisie / voorschot te storten op de erfbelasting.

Vroeger: voorafgaandelijke schatting

De erfgenaam dient in de aangifte de goederen te waarderen op hun **verkoopwaarde**. Soms is dit niet eenvoudig. In het verleden kon daartoe desgewenst een beroep gedaan worden op het procedé van de voorafgaande schatting dat in het wetboek successierechten nauwkeurig geregeld was. Het kwam er op neer dat in gemeen overleg tussen de burger en de fiscus een deskundige werd aangesteld die een schattingsverslag opstelde dat bindend was voor beide partijen. Dit kon zeer interessant zijn. Wanneer bijvoorbeeld een onroerend goed door de deskundige geschat werd op 250.000 EUR, dan werd deze waarde weerhouden in de aangifte van nalatenschap. Als nadien de erfgenamen het huis wisten te verkopen tegen een veel hogere prijs (bv. 300.000 EUR), dan hoefden ze op deze meerwaarde (in casu 50.000 EUR) geen bijkomende successierechten te betalen. Was er geen dergelijke voorafgaande schatting en vond de verkoop met meerwaarde binnen 2 jaar plaats, dan kon de fiscus wel op het verschil bijkomende successierechten invorderen.

Nu: kwaliteitscharter met experts

Deze mogelijkheid tot voorafgaande schatting is niet langer opgenomen in de Vlaamse Codex Fiscaliteit. De Vlaamse administratie zal voortaan uitsluitend zelf tot schatting overgaan en deze weerhouden voor de berekening van de erfbelasting. Zijn de erfgenamen niet akkoord met de hogere waardering door de fiscus? Dan moeten ze een administratieve bezwaarprocedure instellen of desnoods naar de rechter stappen. De fiscus wordt in dit nieuwe systeem dus rechter en partij, en hierop werd dan ook vanuit de praktijk kritiek geuit. VLABEL heeft daarom intussen het volgende initiatief genomen om de burger wat meer rechtszekerheid te geven. Het stelde een kwaliteitscharter voor landmeters-experten op waarbij deze laatsten er zich toe kunnen engageren om het charter na te leven. Wanneer de burger voor de schatting van het onroerend goed in de aangifte van successie een beroep doet op een landmeter-expert die het charter heeft ondertekend, dan mag deze er voortaan van uitgaan dat de **geschatte waarde van het goed in principe niet in twijfel zal getrokken worden door VLABEL**. In het charter worden criteria vastgelegd waaraan een kwalitatieve schatting moet voldoen. Het gaat o.a. om criteria rond de beroepsbekwaamheid van de schatter, maar ook om de inhoud van het schattingsverslag zelf. De lijst van experts die het kwaliteitscharter hebben onderschreven, zal bovendien publiek gemaakt worden zodat de burger altijd weet welke experts als kwalitatieve partner van de overheid worden beschouwd.

Merk op dat de schatting aangeleverd door de expert niet 100% bindend is voor de fiscus, maar enkel 'in principe' als correct zal weerhouden worden. Er geldt dus enkel een vermoeden dat de schatting kwalitatief in orde is. Bovendien geldt dit **systeem enkel voor onroerende goederen, niet voor roerende goederen**.

Tolerantie bij verkoop binnen 2 jaar. Weet ook dat VLABEL in deze context nog een tolerantie toepast die gebaseerd is op een administratieve praktijk die vroeger al in grote delen van het land gangbaar was. Wanneer namelijk een in een aangifte van nalatenschap aangegeven onroerend

goed binnen 2 jaar na het overlijden wordt verkocht, zal geen belastingverhoging worden toegepast indien spontaan een bijvoeglijke aangifte wordt ingediend voor het verschil tussen de verkoopprijs en de in de aangifte opgegeven waarde.

Forfait voor kosten

Er is ook goed nieuws te melden! In de aangifte van nalatenschap moeten de erfgenamen niet alleen **activa** (onroerend goed, financiële middelen, auto enz.) opnemen volgens hun verkoopwaarde, maar mogen ze ook **passiva** (lees: schulden) in mindering brengen. In het verleden (en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waals Gewest nog altijd na 1 januari 2015) moest de werkelijkheid van deze schulden altijd bewezen worden door toevoeging aan de aangifte van de nodige bewijsstukken (kostennota's, facturen, verklaringen van schuldeisers enz.). Vandaag is het voor de Vlaamse erfbelasting mogelijk te kiezen voor een forfait. De gewone schulden, zoals de zogenaamde '**kosten van laatste ziekte**' (ziekenhuis- en doktersrekening bijvoorbeeld) en de **huishoudelijke schulden** die nog open stonden op de sterfdag (elektriciteit, water, telefoon, internet enz.), mogen forfaitair begroot worden op **1.500 EUR**. Schulden die specifiek zijn aangegaan om onroerende goederen te verwerven of te behouden (zoals het nog openstaand saldo van een hypothecaire lening n.a.v. de koop of verbouwing van een woning) vallen niet onder dit forfait. De werkelijkheid van dergelijke onroerende schulden moet nog altijd bewezen worden via documenten. Het bedrag van de **begrafeniskosten** mag forfaitair bepaald worden op **6.000 EUR**. De beide forfaits zullen jaarlijks op 1 januari aangepast worden aan de index van de consumptieprijsen.

Het forfait wordt **automatisch toegepast**, tenzij de erfgenaam door een verklaring in de aangifte te kennen geeft te willen opteren voor een aftrek van de werkelijke schulden en/of werkelijke begrafeniskosten. Doet hij dit, dan moet hij – zoals in het verleden – de bewijsstukken meesturen. Wat dit betreft is er ook een versoepeling. Het volstaat een kopie van deze bewijsstukken mee te sturen, het origineel is niet langer vereist. Indien er twijfel is over een bepaald stuk dan kan VLABEL het origineel wel opvragen.

Verder behoort een **combinatie van forfait en werkelijke schulden** tot de mogelijkheid. Men is dus niet verplicht een keuze te maken uit ofwel beide forfaits, ofwel geen enkel forfait. Er kan bijvoorbeeld gekozen worden voor het forfait van 1.500 EUR voor de roerende schulden, maar tegelijk voor een bewijs van de werkelijke begrafeniskosten (of omgekeerd).

Betaling via aanslagbiljet

Totaal nieuw is ook de wijze waarop de Vlaamse erfbelasting zal worden geïnd. De erfbelasting wordt voortaan 'ingekohierd'. Bovendien zal er zoals in de personenbelasting een **aanslagbiljet** opgemaakt en verzonden worden. Deze aanslag kan worden gevestigd gedurende 5 jaar (9 jaar bij fraude) vanaf de aanvang van de aangiftetermijn, d.i. in principe vanaf het overlijden. Het aanslagbiljet wordt opgemaakt op naam van de belastingplichtige, maar wordt verzonden naar het adres van de woonstkeuze dat vermeld staat in de aangifte van nalatenschap. Zoals in het verleden kan men woonstkeuze doen op het adres van de overledene, bij 1 van de erfgenamen of op het adres van de professionele adviseur die bijstand verleende bij de opmaak van de aangifte (bijvoorbeeld kantoor van de notaris). De erfbelasting moet **betaald** worden **binnen een termijn van 2 maanden** vanaf de verzendingsdatum die vermeld staat op het aanslagbiljet. Ook deze betalingstermijn is dus nieuw. Vóór 1 januari 2015 was de betalingstermijn immers gekoppeld aan de toepasselijk indieningstermijn voor de aangifte (indieningstermijn + 2, dus had men respectievelijk 6, 7 of 8 maanden te rekenen vanaf het overlijden tijd om te betalen naargelang het overlijden plaatsvond in België, buiten België maar in de EER of buiten de EER).

Nalatigheidsintresten (nog altijd ad 7%) zijn verschuldigd als de erfgenamen niet betalen binnen 2 maanden vanaf de datum van verzending van het aanslagbiljet. Ook dit was dus anders in het verleden. Toen liepen deze intresten automatisch vanaf verstrijken van 6 maanden (naargelang het geval 7 of 8 maanden) vanaf het overlijden.

Brussel en Wallonië?

In deze gewesten is er niets gewijzigd. De tarieven (en verminderingen of vrijstellingen) blijven ook hier ongewijzigd. De inning gebeurt nog altijd door de federale overheid en de indiening van de aangifte van nalatenschap kan nog altijd via de oude (blanco)formulieren bij de regionale kantoren van successie. Wordt de aangifte te laat ingediend, dan is nog altijd slechts 25 EUR per erfgenaam per maand vertraging verschuldigd. Bovendien kan in deze gewesten bij laattijdige indiening nog altijd de nalatigheidsintrest van 7% ontlopen worden door tijdig een provisie op de verschuldigde successierechten te storten. De voorafgaandelijke schatting is ook nog altijd mogelijk.

Opmerking: wenst u na het lezen van deze tekst meer concrete informatie? Jammer genoeg kan Berquin Notarissen cvba u niet via e-mail adviseren. U kunt eventueel wel telefonisch een afspraak maken met één van onze juristen of notarissen.